

Prijzenswaardige prestaties

*Een verkennende studie naar prijsvragen met
lokale en sociaal-maatschappelijke doelen*

Erik van Marissing

April 2011

Inhoud

1	Introductie	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Doelstelling en probleemstelling	5
1.3	Onderzoeksvragen	6
1.4	Onderzoeksofzet en -uitvoering	6
2	Overzicht van geselecteerde prijsvragen	9
2.1	Kenmerken van prijsvragen	9
2.2	Inventarisatie van prijsvragen 2007, 2008 en 2009	11
3	De betekenis van de prijsvragen voor de Wmo-prestatievelden	17
3.1	Inleiding	17
3.2	De prestatievelden uitgelicht	18
4	Conclusies en aanbevelingen	29
4.1	Veel aandacht voor algemene thema's	29
4.2	Concurrerende prijsvragen	30
4.3	Weinig aandacht voor de Wmo-gedachte	30
4.4	De betekenis van prijsvragen voor de Wmo	31
4.5	Voor het vervolg: kennis digitaal bijeenbrengen en toegankelijk maken	32
	Literatuur	33
	Geraadpleegde websites	35
	Bijlage 1 Beschrijving van de prijsvragen	37

1 Introdunctie

1.1 Inleiding

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), die op 1 januari 2007 is ingevoerd, is sterk gericht op verbindingen tussen (groepen) burgers. Kenmerkend voor de wet is de inbedding in lokaal beleid. Sommige gemeenten hebben de Wmo geïncorporeerd in het bestaande beleid, andere gemeenten hebben de Wmo aangegrepen als vliegwiel voor innovatieve aanpakken (Huygen et al., 2009; Van Marissing & De Meere, 2009).

Het Verwey-Jonker Instituut vervult een belangrijke rol bij het verzamelen en analyseren van de kennis over lokaal Wmo-beleid en bij het ontwikkelen van innovatieve praktijken op basis van deze kennis. Door contacten met zowel landelijke centrale betrokkenen (ministerie van VWS) als lokale sociale professionals legt het instituut verbindingen tussen de landelijke doelstellingen van het Wmo-beleid en de lokale praktijk. Op deze manier komen knelpunten aan het licht en worden suggesties voor verbeteringen aangedragen.

In dit onderzoek geven we een overzicht van landelijke prijsvragen met een lokaal en sociaal-maatschappelijk karakter en onderzoeken we in hoeverre de (al dan niet bekroonde) initiatieven een bijdrage (kunnen) leveren aan het verwezenlijken van de doelstellingen van het Wmo-beleid. Hiervoor brengen we de projecten in verband met de negen prestatievelden die binnen het Wmo-beleid zijn onderscheiden (zie hoofdstuk 3 voor een nadere toelichting).

1.2 Doelstelling en probleemstelling

Het onderzoek heeft twee doelstellingen:

1. Inzicht verkrijgen in prijsvragen met een lokaal en sociaal-maatschappelijk karakter.

2. Inzicht verkrijgen in de betekenis van prijsvragen voor de Wmo-prestatievelden.

Deze doelstellingen leiden tot de volgende probleemstelling:

In hoeverre besteden landelijke prijsvragen met een lokaal en sociaal-maatschappelijk karakter aandacht aan onderwerpen die in verband kunnen worden gebracht met de negen Wmo-prestatievelden en welke betekenis heeft dit voor (verdere aanscherping en invulling van) het Wmo-beleid?

1.3 Onderzoeksvragen

De probleemstelling omvat de volgende deelvragen:

1. Welke landelijke prijsvragen met een lokaal en sociaal-maatschappelijk karakter kunnen we onderscheiden?
2. Welke criteria worden gehanteerd om projecten voor prijsvragen te nomineren?
3. Aan welke prestatievelden kunnen de bekroonde initiatieven worden verbonden?
4. Op welke manier leveren de bekroonde initiatieven een positieve bijdrage aan de doelstellingen die aan de betreffende prestatievelden verbonden zijn?

Zien we bijvoorbeeld alle prestatievelden evenveel en even vaak terugkomen of begeven de partijen die prijsvragen uitschrijven zich doorgaans op hetzelfde terrein? En vormen de prijsvragen een stimulans, leiden ze tot nieuwe inzichten en/of samenwerkingsverbanden of hebben zij op een andere manier een positieve invloed op de uitvoering van het Wmo-beleid?

1.4 Onderzoeksoptzet en -uitvoering

Vanuit diverse media hebben we een inventarisatie gemaakt van prijsvragen met een lokaal en sociaal-maatschappelijk karakter. Het gaat onder andere om (digitale) nieuwsbrieven, e-mailalerts en RSS-berichten, folders en brochures. Ook hebben we een aantal collega-onderzoekers gevraagd om prijsvragen aan te dragen. Na deze inventarisatie is met enige regelmaat

contact opgenomen met de opdrachtgever van de betreffende prijsvraag, om meer informatie te verkrijgen.

1.4.1 Afbakening van het onderzoek

Bij de inventarisatie van de prijsvragen hebben we ons beperkt tot de genomineerden en winnaars van de prijsvragen die in 2007, 2008 en 2009 zijn uitgeschreven, overeenkomstig de periode dat de Wmo bestaat. De inventarisatie kan op elk gewenst moment worden aangevuld en uitgebreid, waardoor het vrij eenvoudig is om informatie over prijsvragen van volgende jaren toe te voegen (zie paragraaf 1.4.2).

De uitvoering van de Wmo is in handen van de gemeente. Daar hebben we ons beperkt tot lokale prijsvragen. Dit leidde ertoe dat we sommige prijsvragen niet hebben opgenomen in deze verkenning, terwijl deze wel een duidelijk sociaal-maatschappelijk karakter hebben. Een voorbeeld is de *Jos Brink Homo Emancipatieprijs*, die maatschappelijk gezien zeer zeker relevant is, maar niet direct een relatie heeft met de uitvoering van de Wmo op een bepaalde plek. Dit type prijsvragen is, met andere woorden, te abstract. In dit onderzoek streven we juist naar concrete, lokale voorbeelden.

1.4.2 Verkenning van vijftien prijsvragen

In totaal hebben we voor deze verkenning vijftien prijsvragen geanalyseerd, waarbij het gaat om meer dan 150 winnaars en genomineerden. In de analyse hebben we onder andere gekeken naar de doelstellingen van de prijsvraag, de opdrachtgever, de naam van de organisatie of instelling die het project heeft ingezonden, het aantal jaren dat de prijsvraag bestaat en de frequentie waarmee deze wordt uitgereikt. Voor elk van deze projecten, genomineerd dan wel winnend, hebben we bekeken op welk(e) prestatieveld(en) het project betrekking heeft.

1.4.3 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. In het volgende hoofdstuk introduceren we de prijsvragen en geven we antwoord op de vraag welke doelstellingen daaraan verbonden zijn, wie de opdrachtgevers zijn en of er conclusies kunnen worden verbonden aan het type project of idee dat genomineerd is voor, dan wel bekroond is met een prijs. In hoofdstuk 3 analyseren we per prestatieveld welke prijsvragen daarop van toepassing zijn en waarom. Vervolgens bespreken we in hoofdstuk 4 de belangrijkste conclusies en formuleren we enkele aanbevelingen.

2 *Overzicht van geselecteerde prijsvragen*

2.1 *Kenmerken van prijsvragen*

De eerste deelvraag van deze verkenning luidt: 'Welke landelijke prijsvragen met een lokale en sociaal-maatschappelijke doelstelling kunnen we onderscheiden?' Een eerste verkenning maakt duidelijk dat er jaarlijks tientallen prijsvragen worden uitgeschreven. Diverse (non-profit) organisaties en overheidsinstellingen of aan de overheid verbonden organisaties proberen burgers, organisaties en/of bedrijven te stimuleren om zich in te zetten voor sociaal-maatschappelijke doelen via een prijsvraag. Tussen al deze prijsvragen bestaan nogal wat verschillen, onder andere wat betreft de historie en frequentie, de manier en het moment van beoordelen en de doelstellingen. Mede hierdoor verschilt ook het schaalniveau waarop de prijsvraag betrekking heeft.

2.1.1 *Historie en frequentie*

Enkele prijsvragen worden al jarenlang uitgereikt en zijn alom bekend, zoals de *Hein Roethofprijs* voor het beste veiligheidsproject van het jaar. Deze wordt al sinds 1987 uitgereikt. Andere projecten zijn pas kort geleden in het leven geroepen, zoals *De Uitdaging 2009*, een prijs voor ideeën van onder andere bewoners en woningcorporaties om de wijk leefbaarder te maken. Enkele projecten zijn juist opgehouden te bestaan, zoals de prijsvraag van M&ICT, die in 2009 voor de twaalfde en laatste keer is uitgereikt. De meeste prijsvragen worden eens per jaar uitgereikt.

2.1.2 *Manier en moment van beoordelen*

Het moment van beoordelen verschilt: de meeste initiatieven ontstaan niet vanuit het idee om mee te doen aan een prijsvraag, maar omdat bewoners bijvoorbeeld hun buurt willen verbeteren. Het komt wel voor dat burgers in reactie op een beschikbaar gesteld budget een initiatief ontplooiën. De betrokkenen van een project komen er in veel gevallen tijdens de rit achter dat er een prijsvraag bestaat, waar zij hun project naar zouden kunnen inzenden, of worden daar door anderen op gewezen. Soms sturen zij

vervolgens zelf hun initiatief in, maar het komt ook voor dat anderen de betreffende organisatie wijzen op het project of initiatief.

De inzendingen worden in de meeste gevallen op een groslijst gezet, waar een jury vervolgens een aantal genomineerden uit kiest. In de meeste gevallen is dat een vakjury, maar soms kan er ook door het publiek worden gestemd, vaak via een speciaal voor dat doel ontworpen website. In een enkel geval is de prijsvraag zo omvangrijk, dat er eerst een voorselectie plaatsvindt, waarna een aantal geselecteerde deelnemers de ingezonden bijdrage nog verder kan ontwikkelen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij *De Uitdaging*.

Het bekendmaken van de uiteindelijke winnaar(s) is vaak een ceremonieele aangelegenheid. De aanwezigheid van prominenten zoals een (voormalig) minister, staatssecretaris, burgemeester of ambassadeur (vaak een bekende Nederlander) geeft burgers het gevoel dat zij serieus genomen worden en dat hun inspanningen gewaardeerd worden. Zo mocht de winnaar van *De Uitdaging 2009* mee op wijkbezoek met toenmalig minister Van der Laan, vindt de uitreiking van de *Richard Krajicek Foundation Award* plaats tijdens het ABN-AMRO World Tennis Tournament en worden de *Appeltjes van Oranje* uitgereikt op Paleis Noordeinde. De uitreiking van de *Ab Harrewijnprijs* wordt voorafgegaan door een lezing van een prominent persoon, zoals voormalig staatssecretaris Jetta Klijnsma. Het feit dat er vaak ook een aanmoedigingsprijs wordt uitgereikt, toont aan dat de prijsvragen vooral bedoeld zijn om actief burgerschap en meedoen te stimuleren, een doelstelling die ook in de Wmo sterk naar voren komt.

2.1.3 Doelstellingen en schaalniveau

Het overgrote deel van de prijsvragen is gericht op lokale initiatieven, vaak op het niveau van de buurt of wijk. De doelstellingen zijn doorgaans ook aan dat schaalniveau gekoppeld. Het gaat bijvoorbeeld om het verbeteren van de veiligheid in de buurt of om het bevorderen van de integratie van allochtone vrouwen. De prijsvragen sluiten daarmee aan op de belevingswereld van de burger: hij ervaart een probleem in zijn directe omgeving en zoekt medestanders om hier iets aan te doen. In het verslag van de *Parels van Integratie 2008* wordt het belang van kleine, lokale initiatieven als volgt verwoord: 'Grote vooropgestelde doelstellingen kunnen wel eens contraproductief werken in het succes van projecten. Elk duurzaam contact begint met kleine stappen. En kleine successen (een jongere die zijn zelfbeeld versterkt of een moeder die haar huis uit komt) kunnen een enorme eerste

stap zijn in de ontwikkeling van actieve burgers in de Nederlandse samenleving' (Nicis Institute/KIEM, 2008, p.58).

2.2 Inventarisatie van prijsvragen 2007, 2008 en 2009

De vele kenmerken van prijsvragen die we in de vorige paragraaf hebben benoemd, maken het bieden van een overzicht tot een lastige opgave. In deze verkenning staan echter niet de verschillen tussen al deze prijsvragen centraal, of de afzonderlijke kenmerken ervan. We proberen juist in beeld te brengen wat ze gemeenschappelijk hebben. We doen dat door de projecten en initiatieven te analyseren vanuit het belang dat zij hebben voor de negen prestatievelden van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

2.2.1 Welke prijsvragen zijn er te onderscheiden?

Tussen 2007 en 2009 zijn ten minste vijftien prijsvragen uitgeschreven.¹ Een overzicht is weergegeven in tabel 2.1.

1 Hoewel het overzicht met nauwkeurigheid is samengesteld, zou het natuurlijk kunnen dat we prijsvragen over het hoofd hebben gezien. De wijze van rapporteren is dusdanig dat nieuwe prijsvragen eenvoudig kunnen worden toegevoegd.

Tabel 2.1: Overzicht van prijsvragen en opdrachtgevers (2007-2009)

	Naam van de prijs	Opdrachtgever
1	Ab Harrewijnprijs	Stichting Ab Harrewijnprijs
2	Actieprogramma M&ICT	Programmabureau M&ICT
3	Altijd Onderwegprijs	Stichting Zwerfjongeren Nederland
4	Agis Zorgverbeteraarsprijs	Agis Zorgverzekeringen, Ministerie van VWS en Vilans
5	Appeltjes van Oranje	Oranjefonds
6	Baanbrekerprijs	Start Foundation
7	De Uitdaging	Ministerie van VROM
8	eParticipatie Award	BurgerLink
9	Hang Around	Stade Advies
10	Hein Roethofprijs	Ministerie van Justitie
11	Jong Lokaal Bokaal	Ministerie van Jeugd&Gezin; Nationale Jeugd-raad
12	MOVISIE Diversiteitsprijs	MOVISIE
13	Parels van integratie	KIEM/NICIS
14	Richard Krajicek Foundation Award	Richard Krajicek Foundation
15	Zilveren Woonladder	Ministerie van VWS/VROM

*Bron: onderzoek Verwey-Jonker Instituut.

Een aantal namen van prijsvragen maakt gelijk duidelijk waar het om gaat, zoals *Hang Around*, dat zich richt op hangjongeren, of de *Zilveren Woonladder*, die te maken heeft met wonen. Ook van enkele opdrachtgevers biedt de naamgeving inzicht in de thematiek, bijvoorbeeld de Stichting Zwerfjongeren en de Richard Krajicek Foundation. Van een aantal andere prijsvragen en opdrachtgever is het op het eerste gezicht echter veel minder duidelijk wat ze precies inhouden. In de volgende paragrafen gaan we daarom achtereenvolgens in op de opdrachtgevers (2.2.2) en de doelstellingen (2.2.3). In paragraaf 2.2.4 bespreken we vervolgens de winnaars van de afgelopen drie jaar en in paragraaf 2.2.5 proberen we te omschrijven waarin deze winnaars zich onderscheiden van de andere genomineerden.

2.2.2 *Wie zijn de opdrachtgevers?*

Een groot deel van de prijsvragen wordt uitgeschreven door, of in samenwerking met ministeries, waaronder het ministerie voor Jeugd en Gezin, de ministeries van Justitie, OCW, Verkeer en Waterstaat, VROM en VWS.² Andere partijen die prijsvragen uitschrijven zijn organisaties die in meer of mindere mate aan de rijks- of lokale overheid zijn verbonden, zoals het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (het CCV) en het NICIS Institute. Een derde categorie opdrachtgevers wordt gevormd door non-profitorganisaties en stichtingen die zich inzetten voor sociaal-maatschappelijke thema's, zoals het Oranjefonds, de Richard Krajicek Foundation, de Nationale Postcode Loterij en de Stichting Ab Harrewijnprijs. Deze driedeling weerspiegelt grofweg de drie werelden die in het onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut centraal staan: bestuur, wetenschap en praktijk (de burger).

2.2.3 *Welke doelstellingen zijn er aan de prijsvragen verbonden?*

De diversiteit aan organisaties zien we terug in de doelstellingen en de missies van de betreffende organisaties. De *Hein Roethofprijs*, uitgereikt door het CCV, heeft bijvoorbeeld tot doel om 'de preventie van criminaliteit te bevorderen', terwijl de Richard Krajicek Foundation zich inzet voor 'het stimuleren van sportieve activiteiten, in een sociaal veilige situatie, voor jongeren in die wijken waar de mogelijkheden beperkt zijn'. De *Ab Harrewijnprijs* wordt uitgereikt aan 'een persoon of groep die zich heeft ingezet voor de onderkant van de samenleving'. De *Uitdaging* formuleert meer algemene verwachtingen over de bijdragen en richt zich op 'draagvlak, leefbaarheid en sociale samenhang: actieve bewoners voelen zich betrokken bij hun wijk. Bovendien kunnen zij ervoor zorgen dat ook andere mensen in de wijk meer bij elkaar betrokken raken. Want of het nu gaat om een speeltuin, een schaaktoernooi of een buurtrestaurant: bewoners treffen elkaar bij dit soort initiatieven. Daarnaast zouden bewonersinitiatieven kunnen leiden tot een betere samenwerking tussen bewoners en de gemeenten. Beide partijen spelen immers een belangrijke rol in de ontwikkeling van de wijk', aldus de ministeries van VROM en WWI (2008, p.1). De *Agis Zorgverbeteraarsprijs* heeft tot doel een brug te slaan tussen vraag en aanbod in de zorg, wat eveneens breed kan worden opgevat.

2 Het betreft hier de ministeries zoals die bestonden voordat het Kabinet Rutte aantrad.

De prijsvragen die we in deze rapportage bespreken hebben met elkaar gemeen dat ze allen op een of andere manier aan de doelstellingen van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) te relateren zijn.

2.2.4 Welke initiatieven hebben de afgelopen jaren gewonnen?

De afgelopen jaren zijn enkele tientallen prijzen uitgereikt op het gebied van lokaal beleid met een sociaal-maatschappelijke doelstelling. Net zoals de prijsvragen zelf, zijn ook de winnende projecten zeer divers van aard. Bij het ene project gaat het om een fysieke omgeving, bijvoorbeeld een ontmoetingsplek in de buurt, bij de andere prijsvraag betreft het een activiteit van een organisatie en bij weer een ander project om het ontwerpen van een website.

Door de jaren heen wordt de schakering in de gewonnen prijzen bovendien nog eens vergroot, doordat veel organiserende ministeries en organisaties jaarlijks een thema kiezen dat centraal staat in de initiatieven en projecten van dat jaar. Doorgaans zijn dat vrij algemene en rekbare thema's, zoals leefbaarheid, actief burgerschap (*Parels van Integratie 2008*) duurzaamheid en veiligheid en leidt de thematisering op het eerste gezicht niet tot afvallers. Er is dus op geen enkele manier een algemene noemer vast te stellen in het brede scala van prijswinnaars. Reden temeer om de prijswinnaars op een rij te zetten en in te delen naar de negen Wmo-prestatievelden.

2.2.5 Welke criteria worden gehanteerd om projecten te nomineren?

De tweede onderzoeksvraag luidt: 'Welke criteria worden gehanteerd om projecten voor prijsvragen te nomineren?' Met andere woorden: kunnen we uit de verkenning een aantal kenmerken afleiden waaraan projecten voldoen? Het antwoord luidt: dat is lastig, want nog meer dan voor de winnaars geldt voor de genomineerden dat hun inzendingen gekenmerkt worden door een enorme diversiteit.

Naast termen in de voorwaardelijke sfeer, zoals een bewezen basis, een goede planning, begroting en communicatiestrategie (Programmabureau M&ICT, 2009e), zien we in de juryrapporten veel termen terugkomen die iets zeggen over de voorbeeldfunctie die volgens de jury uitgaat van de be kroonde projecten of initiatieven: inspiratie (Oranjefonds 2009; Nicis Institute/KIEM, 2008), innovatie en impact (Burgerlink, 2008), et cetera. De jury van de *Ab Harrewijnprijs* hanteert geen harde criteria, maar let wel op zaken als kleinschaligheid en persoonlijke inzet van de initiatiefnemer. Er is ook geen formulier om mensen voor deze prijs te nomineren: inzenders mogen zelf bepalen hoe zij het initiatief graag presenteren.

In het algemeen gaat het om projecten die volgens de beoordelaars (meestal een jury) op meerdere fronten op een innovatieve en originele manier zijn omgegaan met een bepaald probleem of vraagstuk. Een echt helder antwoord op de vraag welke criteria nu precies doorslaggevend zijn, is op grond van deze verkennende studie niet te geven.

3 De betekenis van de prijsvragen voor de Wmo-prestatievelden

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk besteden we aandacht aan de laatste twee onderzoeksvragen, namelijk aan de vraag aan welke Wmo-prestatievelden de bekroonde initiatieven verbonden kunnen worden en of en zo ja, op welke manier deze initiatieven een positieve bijdrage leveren aan de doelstellingen die aan de betreffende prestatievelden verbonden zijn.

De Wmo kent negen prestatievelden (Invoering Wmo, 2010):

1. Het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten.
2. Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden.
3. Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.
4. Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers.
5. Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem.
6. Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer.
7. Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang.
8. Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen.
9. Het bevorderen van verslavingsbeleid.

Bovenstaand overzicht maakt duidelijk dat het merendeel van de prestatievelden gericht is op specifieke doelgroepen, zoals jeugdigen, mantelzorgers en verslaafden. De prestatievelden 1 en 3, en in zekere zin ook prestatieveld

4, zijn meer algemeen van aard. Op basis van het overzicht in tabel 2.1 spreken we de verwachting uit dat het merendeel van de prijsvragen te relateren is aan deze meer algemene prestatievelden en dat slechts enkele prijsvragen aan de andere prestatievelden kunnen worden gekoppeld. In de praktijk worden de prestatievelden 7, 8 en 9 vaak samengenomen, omdat zij allen gericht zijn op 'kwetsbare burgers' (zie Snoek et al., 2008). Ook in deze rapportage nemen we deze prestatievelden samen, ook omdat ze relatief klein zijn. In de volgende paragraaf bespreken we per prestatieveld welke prijsvragen een bijdrage leveren. De omschrijvingen van de prestatievelden zijn in belangrijke mate ontleend aan de website Invoering Wmo (2010).

3.2 De prestatievelden uitgelicht

3.2.1 Prestatieveld 1: sociale samenhang en leefbaarheid

Het eerste prestatieveld omvat het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten. Dit prestatieveld is ruim en breed geformuleerd. De gemeente heeft een grote vrijheid om lokaal invulling te geven en prioriteiten te stellen. De verschillen in behoeften variëren immers tussen gemeenten, onder meer vanwege bevolkingssamenstelling en lokale tradities.

Het bevorderen van sociale samenhang

Gemeenten kunnen de sociale samenhang op allerlei manieren bevorderen, onder andere door te zorgen voor aantrekkelijke plekken waar burgers elkaar kunnen ontmoeten, bijvoorbeeld in een wijkcentrum waar verschillende zorg- en welzijnsfuncties worden gecombineerd. Ook sport kan een belangrijke rol spelen bij het bereiken van de doelstellingen op dit beleids-terrein en de gemeente kan dat bevorderen en ondersteunen.

Het bevorderen van leefbaarheid

Leefbaarheid laat zich definiëren als: het wonen in een prettige en veilige omgeving, met de mogelijkheid om (thuis of in de buurt) gebruik te kunnen maken van (eenvoudige) zorg-, welzijns- en gemaksdiensten. De Wmo vereist een omslag in de aanpak: van aanbod naar vraag en van categoriaal naar gebiedsgericht. Deze omslag heeft betrekking op drie componenten: 1) de woning, 2) de aangeboden diensten/voorzieningen en 3) de woonomgeving.

Het gaat, kortom, om een goede toegankelijke - aanpasbare of aangepaste - woning, betaalbare en bereikbare haal- en brengdiensten en een veilige, toegankelijke openbare ruimte.

De relatie met andere beleidsterreinen

Het bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid raakt ook andere sectoren zoals wonen, ruimtelijke ordening, integratiebeleid, veiligheid en economie. Goede haal- en brengdiensten en een toegankelijke en veilige openbare ruimte zijn bijvoorbeeld niet alleen interessant voor mensen met een handicap, maar voor iedere wijkbewoner. De Wmo beschouwt mensen met een beperking in die zin als hefboom voor het leefbaar maken en houden van een wijk. Omgekeerd zal in een omgeving die schoon, heel en veilig is de vraag naar zorg verminderen, zo is althans de aanname van het ministerie van VWS.

Prijsvragen rondom sociale samenhang en leefbaarheid

Vanwege de breed op te vatten begrippen sociale samenhang en leefbaarheid, alsook de verschillende ruimtelijke schaalniveaus die dit prestatieveld behelst, is het merendeel van de prijsvragen op de een of andere manier wel aan dit prestatieveld te relateren. Vanuit dat oogpunt zouden we kunnen stellen dat prijsvragen met een lokaal en sociaal-maatschappelijk karakter per definitie bijdragen aan de binnen de Wmo geformuleerde doelstellingen. Echter, wanneer we de afzonderlijke projecten nader beschouwen, valt op dat slechts een paar opdrachtgevers expliciet de termen sociale samenhang en/of leefbaarheid in de doelstellingen van de betreffende prijsvraag benoemen.

De prijsvragen die het bevorderen van sociale samenhang (cohesie) daadwerkelijk benoemen zijn de *Appeltjes van Oranje*, De *eParticipatie Award* en *De Uitdaging*. Het bevorderen van de leefbaarheid zien we terug bij het *Actieprogramma M&ICT* (Leefbare Wijken) en *De Uitdaging*.

Een deel van de prijsvragen is indirect te relateren aan de thema's sociale samenhang en leefbaarheid, zoals bij de introductie van het prestatieveld al duidelijk werd. Deze prijsvragen richten zich bijvoorbeeld op zelfredzaamheid (*Ab Harrewijnprijs*, *Altijd Onderwegprijs*, *Jong Lokaal Bokaa!*), veiligheid (*Hein Roethofprijs*) of werkgelegenheid (*Baanbrekerprijs*) en zijn daarmee indirect van invloed op de sociale samenhang en/of leefbaarheid van buurten, wijken of dorpen.

3.2.2 *Prestatieveld 2: opvoedingsondersteuning*

Het tweede prestatieveld heet voluit 'op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden'. Dit prestatieveld heeft betrekking op de in een gemeente wonende jeugdigen - en in voorkomende gevallen hun ouders - bij wie sprake is van een verhoogd risico als het gaat om ontwikkelingsachterstand of uitval. Het kan bijvoorbeeld gaan om schooluitval of criminaliteit, terwijl zorg op grond van de Wet op de Jeugdzorg niet nodig is dan wel voorkomen kan worden. Dit beleidsterrein geldt als aanvulling op de in andere wetgeving vastgelegde taken, zoals de WCPV (Wet collectieve preventie volksgezondheid) en de Leerplichtwet.

Lokale invulling: vijf functies

Op lokaal niveau zijn voor het prestatieveld opvoeding vijf functies te onderscheiden: 1) informatie en advies, 2) het signaleren van problemen, 3) toegang en toeleiding tot het hulpaanbod, 4) licht-pedagogische hulp en 5) coördinatie van zorg. Bij de functie 'signalering' gaat het bijvoorbeeld om de coördinatie tussen signalerende instanties. De functie 'toegang en toeleiding tot het hulpaanbod' heeft betrekking op het totale lokale en regionale hulpaanbod, zoals vroeg- en voorschoolse educatie, onderwijsachterstands- en HALT-voorzieningen. Bij 'pedagogische hulp' gaat het om het bieden van opvoedingsondersteuning aan ouders en gezinnen waar problemen zijn of dreigen te ontstaan, en om schoolmaatschappelijk werk. 'Coördinatie van zorg' betreft het afstemmen en zo mogelijk bundelen van zorg in het geval dat meerdere hulpsoorten nodig zijn om een jeugdige of gezin te ondersteunen.

Prijsvragen op het gebied van opvoedingsondersteuning

Bovenstaande toelichting maakt duidelijk dat het tweede prestatieveld veel meer afgebakend is dan prestatieveld 1, sociale samenhang en leefbaarheid. Om te bepalen welke prijsvragen een bijdrage aan dit prestatieveld trachten te leveren, kijken we daarom of er een relatie is met één of meer van de vijf genoemde functies.

Directe relaties zijn er met de *Appeltjes van Oranje* (welzijn), *Hang Around* (hangjongeren problematiek), de *Hein Roethofprijs* (het betrekken van jongeren bij veiligheidsvraagstukken), de *Jong Lokaal Bokaal* (invloed van jongeren op het gemeentelijk beleid vergroten) en de *MOVISIE Diversiteitsprijs* (in 2008 was het thema jongeren). Ook de *Richard Krajicek*

Foundation Award kan worden beschouwd als een prijsvraag die betrekking heeft op prestatieveld 2, want sport heeft niet alleen een signalerende werking, maar vormt ook een omgeving waarin preventief kan worden gewerkt aan allerlei doelen en waarin achterstanden teruggedrongen kunnen worden. In meer algemene zin zou het ook kunnen gebeuren dat bij *De Uitdaging* projecten bekroond worden en/of subsidie ontvangen, die zich specifiek op preventieve ondersteuning en opvoedingsvraagstukken richten.

Indirect is onder andere het *Actieprogramma M&ICT (Leefbare wijken)* van toepassing. Dit programma beoogt immers om de toegang tot informatie te verbeteren via ICT-toepassingen. Hetzelfde geldt voor de *eParticipatie Award*. Ook de *Baanbrekerprijs* raakt aan prestatieveld 2, want (de kans op) werk kan worden beschouwd als risicobeperkende factor voor crimineel gedrag en als een stimulerende factor voor het afronden van een opleiding. Tot slot zouden in theorie ook de *Parels van Integratie* en de *Zilveren Woonladder* naar projecten of ideeën kunnen gaan, die te maken hebben met pedagogische vraagstukken, maar dat zal gezien de specifieke terreinen waarop deze prijsvragen zich richten (diversiteit, integratie en wonen) niet snel aan de orde zijn.

3.2.3 *Prestatieveld 3: informatie, advies en cliëntondersteuning*

Het derde prestatieveld, informatie, advies en cliëntondersteuning, heeft betrekking op activiteiten die de burger de weg wijzen in het veld van maatschappelijke ondersteuning. Het kan hierbij zowel gaan om algemene voorzieningen zoals (voldoende) informatiepunten, als om meer specifieke voorzieningen zoals een individueel advies, of hulp bij de verheldering van een ondersteuningsvraag. Centraal staat de 'één loket gedachte': een burger hoeft zich in principe niet vaker dan één keer tot de gemeente te wenden om over het gehele scala van voorzieningen de nodige informatie te verkrijgen. Daarbij dient de gemeente zich niet te beperken tot die voorzieningen waar zij zelf 'over gaat', maar ook informatie te geven over relevante aanpalende terreinen, zoals zorg en wonen. De burger (cliënt) behoort vooral ondersteund te worden bij het maken van een keuze of het oplossen van een probleem. Versterking van de zelfredzaamheid en het bevorderen van maatschappelijke participatie zijn daarbij belangrijke doelen. Cliëntondersteuning gaat een stap verder dan informatie en advies en richt zich op mensen die voor een vraag of een situatie staan die zodanig complex is, dat de betreffende persoon het zelf en met zijn omgeving niet op kan lossen.

Prijsvragen op het gebied van informatie, advies en cliëntondersteuning

Het derde prestatieveld is in sterke mate gericht op informatie- en kennisuitwisseling. Vooral het *Actieprogramma M&ICT (Leefbare wijken)* en de *eParticipatie Award* dragen daaraan bij, doordat deze pogen de contacten tussen burger en overheid te verbeteren door ICT-toepassingen. Vanuit het perspectief van zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie zijn ook de *Altijd Onderwegprijs* en de *Parels van Integratie* te beschouwen als prijsvragen die een bijdrage (kunnen) leveren aan informatie, advies en cliëntondersteuning. Tot slot sluit ook de *Agis Zorgverbeteraarsprijs* aan bij Prestatieveld 3, omdat deze prijs tot doel heeft de afstemming tussen vraag en aanbod in de zorg te verbeteren. Informatie en advies zijn daarbij belangrijke componenten.

3.2.4 Prestatieveld 4: ondersteunen van mantelzorg en vrijwilligers

Prestatieveld 4 omvat activiteiten van de burger ten gunste van naasten, te weten mantelzorg en vrijwilligerswerk. Het gaat hierbij vooral om algemene beleidsmaatregelen en minder om individuele voorzieningen.

Mantelzorg

Mantelzorg kan worden omschreven als langdurende zorg die niet vanuit een hulpverlenend beroep wordt geboden aan een hulpbehoevende, door personen uit diens directe omgeving, waarbij zorgverlening rechtstreeks voortvloeit uit de sociale relatie en de gebruikelijke zorg van huisgenoten voor elkaar overstijgt. Vaak betreft het een situatie waarin maatschappelijke verplichtingen en persoonlijke voorkeuren op gespannen voet staan met elkaar.

Vrijwilligersbeleid

De vrijwillige inzet van burgers, zowel informeel en ongeorganiseerd (kleinschalig burgerinitiatief) als in georganiseerd verband (vrijwilligersorganisaties en bijvoorbeeld sport), vormt een onmisbaar deel van de 'civil society'. Het bestrijkt alle terreinen van de samenleving. Vrijwilligerswerk vermindert het beroep van burgers op publieke diensten, en stelt burgers in staat om zelf verantwoordelijkheid te nemen en actief een bijdrage te leveren aan de samenleving. Het gaat daarbij niet alleen om het zelf meedoen, maar ook om anderen in staat te stellen om mee te doen, zoals kwetsbare groepen.

Prijsvragen op het gebied van mantelzorg en vrijwilligerswerk

De enige prijsvraag die direct gerelateerd kan worden aan het thema mantelzorg, is de *Agis Zorgverbeteraarsprijs* van zorgverzekeraar Agis. In 2009 won het project 'Allochtone mantelzorgers werken aan hun toekomst' van de Stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie. Het is een project voor mensen van allochtone afkomst die intensief voor hun familieleden zorgen. In 2008 won 'Unal Zorg', een organisatie die zich richt op Turkse en Marokkaanse gezinnen met complexe problemen op het gebied van opvoeding, huishouding, financiën en verzorging.

Wanneer we de ruim 150 initiatieven nader bestuderen, valt op dat er, behoudens de *Agis Zorgverbeteraarsprijs*, rondom mantelzorg maar weinig initiatieven te vinden zijn. Wel vinden we projecten en initiatieven die te maken hebben met zorg voor anderen, hoofdzakelijk op het gebied van wonen en sociale ondersteuning. Zo heeft de *Zilveren Woonladder* in 2009 het project 'Woonvilla' bekroond. Woonvilla is een initiatief van ouders van kinderen met een handicap om hun kinderen de kans te bieden om in de toekomst een eigen woonplek buiten het ouderlijk huis te vinden. Een ander voorbeeld is een maatjesproject zoals de 'Stichting Vriendendienst Zeist', die mensen met een psychiatrische achtergrond aan vrijwilligers koppelt. Deze dienst was in 2007 een van de winnaars van de *Appeltjes van Oranje*. Het project 'versterking buurtcommunity' was een van de winnaars van de prijsvraag *Actieprogramma M&ICT Leefbare Wijken* en omvatte een buurt-/wijkgericht thuiszorgconcept, ofwel een zorgoplossing waarbij de buurt nauw wordt betrokken met de zorgprofessional als casemanager. Dat mantelzorg zo weinig terugkomt in de prijsvragen, heeft mogelijk te maken met het feit dat dit vaak in familieverband plaatsvindt. Er is geen directe aanleiding om een project of initiatief te beginnen. Anderzijds is het contact met lotgenoten wel een reden om naar buiten te treden. Ook de behoefte aan ondersteuning bij praktische vragen zou een aanleiding kunnen vormen.

Genomineerde en bekroonde initiatieven op het gebied van vrijwilligerswerk komen we vaker tegen. Een mooi voorbeeld is het nazorgnetwerk van Stichting Exodus Nederland (winnaar van één van de *Appeltjes van Oranje* in 2007). Het brengt ex-gedetineerden in contact met vrijwilligers die hem of haar regelmatig ontmoeten en steun bieden, variërend van een kopje koffie tot het meegaan naar instanties. De vrijwilliger krijgt geen inzicht in het strafdossier, waardoor een vertrouwensband ontstaat, die mede het succes van dit initiatief bepaalt. Een genomineerd project voor een *Parel van*

Integratie in 2008 is 'VoorUit' uit Amsterdam: in ruil voor gratis huisvesting, verrichten studenten tien uur per week vrijwilligerswerk voor allochtone kinderen en volwassenen in de buurt, bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding, sport- en spelactiviteiten, een computercursus of hulp bij de Nederlandse taal. Een vergelijkbaar initiatief is het voor de *Appeltjes van Oranje* 2009 genomineerde project 'Voor Mekaar' van Wonen Plus Noord-Holland, een project waarin 55-plussers en mensen met een beperking een beroep kunnen doen op vrijwilligers voor allerlei klussen, maar zelf ook kunnen optreden als vrijwilliger. Genomineerd voor de *Parels van Integratie* in 2008 was verder Atana Zuid-Limburg, dat tot doel heeft de bestuurlijke diversiteit in vrijwilligersbesturen van non-profitinstellingen in de sectoren cultuur, zorg en welzijn, onderwijs, wonen en sport te bevorderen in de regio Zuid-Limburg.

Ook genomineerden en winnaars van veel andere prijsvragen kunnen veelvuldig in verband worden gebracht met vrijwilligerswerk. Het zijn weliswaar geen initiatieven die gericht zijn op het bevorderen van vrijwillige inzet, maar veel initiatieven draaien wel grotendeels op vrijwilligers. Denk aan de *Hein Roethofprijs*, *M&ICT Leefbare Wijken*, of de *Altijd Onderweg-prijs*.

3.2.5 *Prestatieveld 5: deelname aan de maatschappij en zelfstandig functioneren*

Prestatieveld 5 betreft voluit 'het bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch of psychosociaal probleem. De Wmo richt zich in dit verband op algemene maatregelen die, zonder dat men zich tot de gemeente behoeft te wenden, ten goede kunnen komen aan een ieder die daaraan behoefte heeft. In die zin is de maatregel dus niet uitsluitend gericht op mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem.

Prestatieveld 5 heeft onder andere te maken met de toegankelijkheid van de woonomgeving en openbare ruimten zoals leeszalen of het gemeentehuis. De deelname van mensen met een beperking aan het maatschappelijk verkeer wordt bevorderd als zij zich met hun rolstoel, of met welk hulpmiddel dan ook, gemakkelijk kunnen bewegen in hun woonomgeving, en toegang hebben tot alle openbare faciliteiten. Maar ook het organiseren van activiteiten met een sociaalrecreatief of sportief karakter zodat ook specifieke doelgroepen daaraan kunnen deelnemen, is een goed voorbeeld.

Doelgroepen zijn onder andere: mensen met lichamelijke beperkingen, lichte verstandelijke beperkingen en gedragsproblemen en ouderen, gehandicapten, chronisch zieken, (ex-)psychiatrische patiënten.

Prijsvragen op het gebied van deelname aan de maatschappij en zelfstandig functioneren

Afgaande op bovengenoemde beschrijving, en vooral de genoemde doelgroepen, constateren we dat een deel van de prijsvragen dat hier een bijdrage aan tracht te leveren, al besproken is in paragraaf 3.2.4 (prestatieveld 4). Zo noemden we vanuit de *Zilveren Woonladder* het project 'Woonvilla', dat voorziet in de huisvesting van kinderen met een handicap. Andere prijswinnaars en genomineerden vinden we bij de *Richard Krajicek Foundation Award*, waarbij in diverse projecten sport wordt ingezet als middel om mee te doen.

3.2.6 Prestatieveld 6: voorzieningen voor zelfstandig functioneren en deelname aan de maatschappij

Dit prestatieveld beschrijft het onderdeel van maatschappelijke ondersteuning dat zich richt op voorzieningen voor individuele mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem. Het gaat hier dus om individueel te verlenen voorzieningen, die aan de behoefte van het individu zijn aangepast. Dat individuele gebruikskarakter van de voorziening betekent niet dat de gemeente het verlenen van die voorziening niet op collectieve wijze kan vormgeven. Te denken valt aan het vervoer van gehandicapten met taxibusjes waarop zij een individueel beroep kunnen doen. Andere voorbeelden zijn woonvoorzieningen, sportrolstoelen, begeleiding bij zelfstandig wonen, dagbesteding voor ouderen, maaltijdvoorziening, sociale alarmering, klussendiensten, algemeen maatschappelijk werk of vormen van psychosociale hulpverlening. Ondanks het collectieve karakter van sommige voorzieningen zijn de individuele kenmerken van de persoon met een beperking bepalend voor het wel of niet hebben van 'toegang' tot een dergelijke voorziening.

Prijsvragen op het gebied van voorzieningen voor zelfstandig functioneren en deelname aan de maatschappij

De prijsvragen die te maken hebben met individuele ontplooiingsmogelijkheden en zelfredzaamheid zijn deels eerder aan bod gekomen. Denk aan het maatjesproject voor ex-gedetineerden (winnaar *Appeltjes van Oranje* 2007) of aan de klussendienst uit Noord-Holland (*Appeltjes van Oranje* 2009). Dat

er een overlap bestaat met vrijwilligerswerk is niet geheel toevallig: veel activiteiten waarvoor geen wettelijke regeling bestaat, zoals die wel bestaat voor bijvoorbeeld aangepast vervoer of aangepast sporten, worden georganiseerd door organisaties waarin vrijwilligers de drijvende krachten zijn. Denk aan dagbestedingsactiviteiten, maaltijdvoorzieningen en de eerder genoemde klussendiensten. Ook de *Agis Zorgverbeteraarsprijs* kan een nadrukkelijke bijdrage aan de doelstellingen van Prestatieveld 6 leveren door aandacht te besteden aan initiatieven die de afstemming tussen vraag en aanbod beter op elkaar afstemmen.

3.2.7 Prestatievelden 7, 8 en 9: maatschappelijke opvang, bevorderen openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) en bevorderen van verslavingsbeleid

De prestatievelden 7, 8 en 9 worden in de praktijk vaak samengenomen, omdat zij allen gericht zijn op 'kwetsbare burgers' (zie Snoek et al., 2008). De doelgroepen waar deze prestatievelden zich op richten zijn zeer specifiek van aard en hebben vaak te maken met meervoudige problemen.

Prijsvragen die aandacht besteden aan de prestatievelden 7, 8 en 9

Een prijsvraag die tot nu toe nauwelijks besproken is, maar zich bij uitstek richt op opvang, OGGZ en verslavingsbeleid, is de *Altijd Onderwegprijs* van de Stichting Zwerfjongeren Nederland. Hetzelfde geldt voor de *Ab Harrewijnprijs*: de prijs richt zich niet zozeer op dit terrein, maar uit de inzendingen en de winnaars maken we op dat het vaak wel initiatieven zijn die te maken hebben met maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg en/of verslavingszorg. Ook de *Zilveren Woonladder* stimuleert initiatieven op dit terrein, zo blijkt uit de prijswinnaar van 2008: Wonen, werken, welzijn Leeuwarden. Dit is een initiatief om dak- en thuislozen een woning aan te bieden in combinatie met intensieve begeleiding op allerlei terreinen. De verschillende organisaties die hierbij betrokken zijn (Skrep [Reax], Verslavingszorg Noord-Nederland, Zienn, Woon Friesland, Landschapsbeheer Friesland, GGZ Friesland, Leger des Heils, gemeente Leeuwarden), werken intensief en praktisch samen aan een totaalpakket aan ondersteuning, waardoor mensen hun leven kunnen veranderen.

Een jaar eerder was voor diezelfde *Zilveren Woonladder* een project uit Rotterdam genomineerd: de 'Woonfoyer Sandelingplein'. Dit is een initiatief van het Albeda College en het Woningbedrijf Rotterdam (nu: Woonstad Rotterdam), dat zich richt op jongeren die goed of voldoende op school functioneren, maar die door omstandigheden niet over een goede woon-

ruimte beschikken of van wie de huisvesting - vanwege allerlei redenen - slecht is, waardoor het risico gaat ontstaan dat zij niet in staat zijn om de opleiding goed af te ronden. Het is belangrijk dat zij worden ondersteund in het zelfstandig wonen als basis voor een goed en zelfstandig functioneren op de arbeidsmarkt en in de samenleving.

Voorwaarden voor succesvolle initiatieven

De meeste andere opdrachtgevers van prijsvragen richten zich, hoewel niet expliciet, op maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg of verslavingsbeleid. In onze verkenning zijn we wel een aantal initiatieven en projecten tegengekomen, die dit doel ten goede komen, veelal in de voordeliger sfeer. Dat wil zeggen: ze hebben bijvoorbeeld niet tot doel om maatschappelijke opvang te realiseren, maar leveren daar indirect een bijdrage aan. Hierbij denken we vooral aan ICT-toepassingen, zoals gestimuleerd in het *Actieprogramma M&ICT* en wellicht ook de *eParticipatie Award*.

De meerwaarde van het voorbereidingstraject

In een enkel geval is het traject dat voorafgaat aan de prijsuitreiking minstens zo belangrijk als de uiteindelijke prijs. Zo trok de organisatie van de *Baanbrekerprijs 2007* met een opvallende promotiebus verschillende aandachtswijken in Nederland in om aandacht te vragen voor hun landelijke ideeënwedstrijd. Deze bus was tegelijkertijd een experimenteel werk-ervaringsproject voor dak- en thuisloze jongeren.

Alle prestatievelden in één overzicht

In tabel 3.1 hebben we de prijsvragen nog eens op een rijtje gezet. Daarachter staan de prestatievelden waarmee deze op grond van de doelstellingen en omschrijvingen in verband zijn gebracht of zouden kunnen worden. Daar waar sprake is van een duidelijke bijdrage zijn twee plustekens gebruikt. Dit zijn prijsvragen waarin in de doelstelling wordt verwezen naar de doelstellingen van het betreffende prestatieveld, of waaraan bekroonde initiatieven en projecten een aantoonbare bijdrage hebben geleverd. De prijsvragen met een enkel plusteken zijn niet direct te verbinden aan de prestatievelden of zijn daar meer in de voordeliger sfeer aan gekoppeld.

Tabel 3.1: overzicht van prijsvragen en prestatievelden

	Naam van de prijs	Prestatieveld						
		1	2	3	4	5	6	7-9
1	Ab Harrewijnprijs	+						++
2	Actieprogramma M&ICT	++	+	++	+			
3	Altijd Onderwegprijs	+		+	+			++
4	Agis Zorgverbeteraarsprijs			+	++		+	
5	Appeltjes van Oranje	++	++		++		++	
6	Baanbrekerprijs	+	+					+
7	De Uitdaging	++	+					
8	eParticipatie Award	++	+	++				
9	Hang Around	+	++					
10	Hein Roethofprijs	+	++		+			
11	Jong Lokaal Bokaal	+	++					
12	MOVISIE Diversiteitsprijs	+	+					
13	Parels van integratie	+	+	+	++			
14	Richard Krajicek Foundation Award	+	++			++		
15	Zilveren Woonladder	+	+		+	++		++

*Bron: onderzoek Verwey-Jonker Instituut.

Het overzicht laat zien dat vooral sociale samenhang en leefbaarheid (prestatieveld 1) en jeugd (prestatieveld 2) thema's zijn waar veel prijsvragen een (indirecte) bijdrage aan (kunnen) leveren. In mindere mate geldt dat ook voor vrijwilligerswerk en mantelzorg (prestatieveld 4). Minder aandacht gaat uit naar specifieke groepen burgers, in de volksmond aangeduid als 'kwetsbare burgers' (prestatievelden 3, 4 en 5). Tot slot zijn de thema's maatschappelijke opvang, OGGZ en verslaafden (prestatievelden 7, 8 en 9) niet of nauwelijks terug te vinden onder de genomineerden en prijswinnaars van de afgelopen jaren. In het algemeen kunnen we dus stellen: hoe algemener en/of breder de opzet van de prijsvraag, hoe groter de kans op een relevante bijdrage aan één of meer prijsvragen en bijbehorende doelstellingen.

4 *Conclusies en aanbevelingen*

In dit rapport hebben we vanuit het perspectief van de Wmo verkend op welke manier prijsvragen met een lokaal en sociaal-maatschappelijk karakter een bijdrage kunnen leveren aan de Wmo. In het algemeen kunnen we vaststellen dat alle prestatievelden wel op de een of andere manier naar voren komen in de ruim 150 bekroonde, dan wel genomineerde initiatieven en projecten die we in de verkennende studie hebben bekeken.

4.1 *Veel aandacht voor algemene thema's*

Een eerste conclusie is echter dat de onderlinge verhouding tamelijk scheef is: voor initiatieven die leefbaarheid en sociale samenhang stimuleren kun je bij wijze van spreken elke willekeurige prijsvraag aanwijzen, terwijl je voor prijsvragen die de meer specifieke Wmo-thema's behandelen (de prestatievelden 7, 8 en 9) met een vergrootglas moet zoeken. Enerzijds is dit een logisch gevolg van de grootte van de problematiek: er zijn veel meer mensen die leefbaarheidsproblemen ervaren dan mensen die behoefte hebben aan ambulante verslavingszorg. Anderzijds lijken de onderwerpen ook een afspiegeling van de actualiteit, vooral bij overheidsgerelateerde prijsvragen als de *Parels van Integratie* en het *Actieprogramma M&ICT*, die jaarlijks een actueel thema kiezen rondom de projecten en initiatieven waar ze aandacht aan willen besteden.

Het is begrijpelijk dat organisaties die een prijsvraag uitschrijven de thema's niet laten afhangen van politieke ontwikkelingen of beleidsnota's. Organisaties hebben vaak specifieke doelstellingen die niet altijd aansluiten bij de doelstellingen van het kabinet of een ministerie. Waarom zou je je als organisatie in allerlei bochten gaan wringen om aan te sluiten op de Wmo of een van de prestatievelden? Tegelijkertijd hebben we geconstateerd dat er van de tientallen prijsvragen die we besproken hebben, er vrijwel geen een als geheel onafhankelijk kan worden beschouwd. Het is dus tegelijkertijd opmerkelijk dat de prijsvragen niet aansluiten bij beleidsdoelstellingen. Is de prijsvraag geen initiatief van een ministerie zelf, dan is het wel vanuit een

organisatie die medegefinancierd wordt door een overheidsorgaan (Nicis Institute/KIEM, Stade Advies). Wellicht een gemiste kans. Aan de ene kant voor de organisaties die prijsvragen uitschrijven, omdat zij daarmee betekenis hebben voor het Wmo-beleid. Aan de andere kant zou het op inclusiviteit georiënteerde Wmo-beleid er ook baat bij kunnen hebben, doordat de prijsvragen meer bekendheid genereren voor de thema's die onder de verzamelnaam 'meedoen' bekend zijn.

4.2 *Concurrerende prijsvragen*

Ten tweede hebben we laten zien dat een aantal prijsvragen een vergelijkbare doelstelling heeft en/of dezelfde doelgroep bedient. Zo zijn het *Actieprogramma M&ICT* en de *eParticipatie Award* vergelijkbaar van aard (ICT als instrument om participatie te bevorderen) en ook de *Jong Lokaal Bokaal* en *Hang Around* richten zich min of meer op dezelfde doelgroep (jeugd/jongeren), met het verschil dat eerstgenoemde een prijs voor een gemeente is en laatstgenoemde een prijs voor een initiatief van jongeren zelf. Het is de vraag of dat erg is. Hoe meer aandacht en geld, hoe beter zou je zeggen. En we moeten ook niet vergeten dat een prijsvraag in sommige gevallen ook een manier is voor een organisatie om de affiniteit met het werkveld te benadrukken. Zo kan het dus gebeuren dat de drie werelden bestuur (overheid), wetenschap (onderzoek) en burger (praktijk) soms hun pijlen op dezelfde doelgroep richten en vergelijkbare doelstellingen hantieren.

4.3 *Weinig aandacht voor de Wmo-gedachte*

Prijsvragen met lokale en sociaal-maatschappelijke doelen zijn weliswaar te verbinden aan Wmo-doelstellingen, ze dragen deze als gezegd maar weinig uit. De organiserende instanties zouden de Wmo-thema's wat dat betreft veel meer op de agenda kunnen zetten en de bewustwording bij zowel burgers als organisaties en instellingen kunnen vergroten. Dit kan op ten minste twee manieren. Ten eerste kan meer aandacht worden besteed aan het benoemen van doelgroepen. Bekende groepen als jongeren, ouderen en allochtonen/etnische minderheden worden vaak genoemd, maar verslaafden, ex-gedetineerden en zorgbehoevenden zijn in de projectomschrijvingen veel

moeilijker terug te vinden. Ten tweede is het belangrijk om bepaalde sociaal-maatschappelijke problemen structureel op de agenda te zetten en niet te veel mee te gaan met de 'modegrillen'. *De Hein Roethofprijs* vormt hiervan het beste voorbeeld: alom gerespecteerd en sinds jaar en dag een state of the art op het gebied van lokale veiligheidsinitiatieven. Zorgverzekeraar Agis lijkt dezelfde weg ingeslagen met een jaarlijkse prijs voor het beste initiatief op het gebied van zorg. Waarom niet dit voorbeeld volgen en ook jaarlijks kijken naar het beste initiatief op het gebied van bijvoorbeeld geestelijke gezondheidszorg of maatschappelijke opvang? En mocht een organisatie daar, om welke reden dan ook, helemaal niets in zien, dan is het nog steeds vrij eenvoudig om bij het uitreiken van een prijs of in het juryrapport te verwijzen naar het/de prestatieveld(en) waar het initiatief een bijdrage aan heeft geleverd.

4.4 De betekenis van prijsvragen voor de Wmo

Op dit moment is de betekenis van prijsvragen met lokale en sociaal-maatschappelijke doelen voor de Wmo nog gering. Dit komt grotendeels omdat de wet niet expliciet benoemd wordt. De initiatieven en projecten zelf hebben op allerlei manieren te maken met de Wmo. Wat betreft de kennisdeling rond de verschillende prestatievelden zou de enorme hoeveelheid aan initiatieven (in de afgelopen drie jaar zijn er op basis van vijftien organisaties al ruim 150 voorbeeldprojecten gevonden) nog veel beter benut kunnen worden. Langs andere wegen weten sommige organisaties elkaar ongetwijfeld ook te vinden, maar een meer gestructureerde kennisuitwisseling zou nog veel meer actieve burgers en organisaties met elkaar in contact kunnen brengen zodat zij van elkaars praktijken kunnen leren.

4.5 Voor het vervolg: kennis digitaal bijeenbrengen en toegankelijk maken

Om deze verkennende studie te kunnen uitvoeren, hebben we met betrekkelijk weinig middelen een zeer bruikbaar overzicht samengesteld, dat op elk gewenst moment kan worden aangevuld met nieuwe informatie. Voor de transparantie en de kennisuitwisseling zou het goed zijn om een database op te bouwen met een gebruiksvriendelijke interface, bijvoorbeeld een website waarin de organisaties zelf toegang krijgen tot een beveiligd deel waar zij via een eenvoudig format (naam, organisatie, prijs, bedrag, plaats) de informatie kunnen toevoegen. Bezoekers van deze website hoeven dan zelf niet over technische kennis te beschikken, maar kunnen op basis van zoektermen of enkele vragen hun eigen overzicht samenstellen van initiatieven waar zij meer over willen weten.

Tegelijkertijd kunnen we op deze manier voorkomen dat kennis weer verloren gaat, bijvoorbeeld doordat een speciaal ingerichte website na het eindigen van de periode weer wordt opgeheven, zoals we bijvoorbeeld constateerden voor *De Uitdaging* en *Hang Around*.

Literatuur

Burgerlink (2008). *Juryrapport eParticipatie Award 2008*. Den Haag: Burgerlink (ICTU).

Het CCV (Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid) (2009). *Hein Roethofprijs 2009. Veiligheid door samenwerking*. Utrecht: het CCV.

Huygen, A., Marissing, E. van & F. de Meere (2009). *Samenwerken bij buurtverbetering: de Wmo als impuls*. Wmo Kenniscahier 3. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Marissing, E. van & F. de Meere (2009). Afwachtende gemeenten: Wmo is nog geen stimulans om sociale contacten te bevorderen. In *TSS Tijdschrift voor sociale vraagstukken* 63 (10-11), pp. 18-21.

Ministerie van VROM/WWI (2008). *Geld voor bewoners die meedoen*. Den Haag: Ministerie van VROM/WWI.

Nicis Institute/KIEM (2008). *Parels van Integratie 2008*. Den Haag: Nicis Institute/KIEM.

Oranjefonds (2009). *Achtergrondinformatie en criteria Appeltjes van Oranje 2010*. Utrecht: Oranjefonds.

Programmabureau M&ICT (2009a). *Rapport van de Onafhankelijke Toetsingscommissie voor de 8e prijsvraag Maatschappelijke Sectoren & ICT (M&ICT)*. Den Haag: Actieprogramma M&ICT.

Programmabureau M&ICT (2009b). *Rapport van de Onafhankelijke Toetsingscommissie voor de 9e prijsvraag Maatschappelijke Sectoren & ICT (M&ICT)*. Den Haag: Actieprogramma M&ICT.

Programmabureau M&ICT (2009c). *Rapport van de Onafhankelijke Toetsingscommissie voor de 10e prijsvraag Maatschappelijke Sectoren & ICT (M&ICT)*. Den Haag: Actieprogramma M&ICT.

Programmabureau M&ICT (2009d). *Rapport van de Onafhankelijke Toetsingscommissie voor de 11e prijsvraag Maatschappelijke Sectoren & ICT (M&ICT)*. Den Haag: Actieprogramma M&ICT.

Programmabureau M&ICT (2009e). *Rapport van de Onafhankelijke Toetsingscommissie voor de 12e prijsvraag Maatschappelijke Sectoren & ICT (M&ICT)*. Den Haag: Actieprogramma M&ICT.

Snoek, A., Poel, A. van der, Mheen, D. van de, Boutellier, H., Davelaar, M., Klein, M. van der & R. Rijkschroeff (2008). *State-of-the-art-onderzoek Prestatievelden 7-9 van de Wmo ('kwetsbare burgers')*. Utrecht/Rotterdam: Verwey-Jonker Instituut/IVO.

Woudenberg, S. van, Ebben, J. & N. Jongerius (2009). *Hang Around. Actief werken met jongeren op straat*. Utrecht: Stads Advies.

Geraadpleegde websites

Ab Harrewijnprijs. Beschikbaar op het World Wide Web: <http://www.abharrewijnprijs.nl>, laatst bezocht op 23 maart 2011.

Agis Zorgverbeteraarsprijs. Beschikbaar op het World Wide Web: <http://www.agisweb.nl/zorgverbeteraarsprijs>, laatst bezocht op 30 december 2010.

Nicis Intitute (2009). Uitdaging leidt tot innovatieve ideeën voor leefbaarheid in wijken. Beschikbaar op het World Wide Web: http://www.nicis.nl/Wat_doen_wij/Verspreiding/Docbank/Wonen/Wijken/Leefbaarheid/Uitdaging_leidt_tot_innovatieve_idee%C3%ABn_voor_leefbaarheid_in_wijken, laatst bezocht op 14 juli 2010.

Invoering Wmo (2010). Invoering Wmo: Prestatievelden. Beschikbaar op het World Wide Web: <http://www.invoeringwmo.nl/Wmo/nl-NL/Prestatievelden>, laatst bezocht op 14 juli 2010.

KEI Kenniscentrum Stedelijke Vernieuwing (2010). Start Foundation: Kansen bieden voor mensen aan de onderzijde van de arbeidsmarkt. Beschikbaar op het World Wide Web: http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=1897&item_type=project&item_id=379, laatst bezocht op 14 juli 2010.

Ministerie van VROM (2010). De Uitdaging: 56 ideeën voor een leefbare wijk. Beschikbaar op het World Wide Web: <http://www.vrom.nl/pagina.html?id=43503>, laatst bezocht op 14 juli 2010; pagina inmiddels offline. Zie ook: <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2009/08/06/de-uitdaging-56-ideeen-voor-een-leefbare-wijk.html>, laatst bezocht op 31 maart 2011.

TNO (2010). eParticipatie Awards 2009. Beschikbaar op het World Wide Web: <http://www.eparticipatiemonitor.tno.nl/eparticipatie-awards-2009/eparticipatie-awards-2009>, laatst bezocht op 14 juli 2010.

Woonfoyer Sandelingplein (2010). Woonfoyer Sandelingplein. Beschikbaar op het World Wide Web: <http://www.foyersandelingplein.nl>, laatst bezocht op 30 december 2010.

Bijlage 1 Beschrijving van de prijsvragen

In onderstaand overzicht beperken we ons tot prijswinnaars sinds 2007 (het jaar dat de Wmo werd geïntroduceerd).

Naam	Ab Harrewijnprijs
Opdrachtgever	Stichting Ab Harrewijnprijs
Sinds / tot	2003 tot heden
Frequentie	Jaarlijks
Doelstelling	Wordt sinds 2003 ieder jaar op 13 mei (de sterfdatum van Ab Harrewijn) uitgereikt aan een persoon of groep die zich heeft ingezet voor de onderkant van de samenleving.
Prijs	Geldbedrag (€5.000,-) en een kunstwerk. De andere vier genomineerden ontvangen elk €1.500,-.
Prijswinnaars	Steungroep Vrouwen zonder Verblijfsvergunning (2007), Even Bijtanken (2008), Ons Wereld Huiske (2009)
Prestatievelden	1, 7-9
Website	http://www.abharrewijnprijs.nl
Bijzonderheden	Er zijn geen criteria wat betreft inzendingen.

Naam	Actieprogramma M&ICT
Opdrachtgever	De ministeries van BZK, Justitie, OCW, V&W, VWS en EZ.
Sinds / tot	2005 - 2009
Frequentie	Gemiddeld twee keer per jaar, in totaal 12 keer uitgereikt
Doelstelling	Het oplossen van maatschappelijke vraagstukken in de sectoren mobiliteit, onderwijs, veiligheid en zorg door het wegnemen van belemmeringen voor grootschalig gebruik van succesvolle ICT toepassingen.
Prijs	Geldbedrag van maximaal € 1.200.000,- per project
Prijswinnaars	Welkom in onze wijk, Versterking Buurtcommunity, Kijk mijn wijk! en UCee Station (2009)
Prestatievelden	1, 2, 3 en 4
Website	http://www.m-ict.nl
Bijzonderheden	<p>De prijsvraag 'leefbare wijken' maakt deel uit van het Actieprogramma M&ICT. Het belangrijkste instrument van dit Actieprogramma is een prijsvraag. De prijsvraag is een vraaggerichte vorm van aanbesteden, waarin bedrijven, kennisinstellingen en overheden wordt gevraagd om voorstellen voor opschalingsprojecten in te dienen. Het gaat dan om bestaande projecten, die in theorie voldoende opschalingspotentieel hebben, maar toch (nog) niet grootschalig geïmplementeerd worden, omdat er sprake is van een vorm van systeemfalen. De keuze voor de prijsvraag nodigt uit tot vernieuwende en creatieve oplossingen. Gedurende de looptijd van het Actieprogramma worden jaarlijks twee prijsvragen uitgeschreven. Eind 2008 is de 8e prijsvraag M&ICT uitgeschreven, waarin projectvoorstellen gevraagd werden op het gebied van Leefbare Wijken (Programmabureau M&ICT, 2009, p.2).</p> <p>Zie ook Programmabureau M&ICT (2009) en het projectenboek met 63 projectbeschrijvingen (op de website).</p>

Naam	Altijd Onderwegprijs
Opdrachtgever	Stichting Zwerfjongeren Nederland en Stichting Het R.C. Maagdenhuis
Sinds / tot	2005 - 2009
Frequentie	Jaarlijks
Doelstelling	Een stimuleringsaward voor het beste en meest innovatieve project dat zwerfjongeren vooruit helpt.
Prijs	Een geldbedrag van €10.000,- en een beker
Prijswinnaars	Don Bosco Jonathan, Amsterdam (2007), Woonproject Rokkeveen voor Zwerfjongeren, Zoetermeer (2008) en In2yourplace.com, Maastricht (2008)
Prestatievelden	1, 3, 4, 7-9
Website	http://www.zwerfjongeren.nl/resultaten/altijd-onderwegprijs
Bijzonderheden	Het initiatief wordt mogelijk gemaakt door tal van sponsors, waaronder de gemeente Rotterdam, het Oranjefonds en het VSB-fonds. In 2010 is geen prijs uitgereikt, de volgende uitreiking zal in 2011 zijn.

Naam	Agis Zorgverbeteraarprijs
Opdrachtgever	Agis Zorgverzekeringen
Sinds / tot	Sinds 2008
Frequentie	Jaarlijks
Doelstelling	Stimuleren van vernieuwing en verbetering in de zorg en stimuleren van de samenwerking tussen professionele zorgverleners en hun patient of client.
Prijs	Een geldbedrag van €25.000,- dat besteed moet worden aan het realiseren van het initiatief. De overige genomineerden krijgen elk €500,-.
Prijswinnaars	2008: Unal Zorg (Amsterdam) 2009: Allochtone Mantelzorgers Werken Aan Hun Toekomst (AM-WAHT) 2010: Samen Sterker - door dik en dun! (LFB Noordwest)
Prestatievelden	3, 4 en 6
Website	http://www.agisweb.nl/Over_Agis/Agis_De_Zorgverbeteraar/De_Zorgverbeteraarsprijs
Bijzonderheden	-

Naam	Appeltjes van Oranje
Opdrachtgever	Oranjefonds
Sinds / tot	2003 - heden
Frequentie	Jaarlijks
Doelstelling	Een jaarlijkse prijs voor initiatieven die op succesvolle wijze verschillende groepen mensen verbinden.
Prijs	De prijs bestaat uit een bronzen beeldje, gemaakt door Koningin Beatrix, en een geldbedrag van €15.000.
Prijswinnaars	2007: Coachingsproject - Stichting Welzijn Helmond, Maatjesproject - Stichting Vriendendienst Zeist en Nazorgwerk - Stichting Exodus (Leiden) 2008: Alfabetisering en basiseducatie aan volwassenen - Fundashon Pro Alfa, Forma I Transformà (Curaçao), JIP en JOP geven elkaar de hand - Stichting Boy 4-Ever (Venlo) en Van hangjongeren naar sportjongeren - Voetbalvereniging O.S.M.'75 (Maarsse) 2009: Levensboeken - Stichting HOF Promotie Haags Vrijwilligerswerk, Ruilwinkel Goes - Stichting Maatschappelijk Werk en Welzijn Oosterschelderegio (Goes) en Ervaringsleer Centrum - Stichting Project (Bonaire)
Prestatievelden	1, 2, 4 en 6
Website	http://www.oranjefonds.nl/oranjefonds/appeltjes
Bijzonderheden	Er zijn drie winnaars per jaar. De prijzen worden uitgereikt op Paleis Noordeinde door Prinses Máxima.

Naam	Baanbrekerprijs
Opdrachtgever	Start Foundation
Sinds / tot	2000 - heden
Frequentie	Tweejaarlijks
Doelstelling	De Baanbrekerprijs is een speelse proeftuin, maar met een serieuze ondertoon. Het is een landelijke wedstrijd die moet zorgen voor nieuwe, liefst baanbrekende ideeën op het gebied van werkgelegenheid.
Prijs	De mogelijkheid om de ingediende plannen te realiseren.
Prijswinnaars	Zestien winnaars
Prestatievelden	1, 2, 7-9
Website	http://www.startfoundation.nl en http://www.baanbrekerprijs.nl
Bijzonderheden	Elke editie heeft een ander thema, een andere opzet en wordt georganiseerd met uiteenlopende partners (KEI-Kenniscentrum Stedelijke Vernieuwing, 2010), zoals AEDES Vereniging van Woningcorporaties, MOVISIE en de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV). In het verleden werd bijvoorbeeld aandacht besteed aan zeggenschap over de eigen re-integratie (2002) en aan jeugdwerkloosheid (2005). 'Werk Zat in je buurt' was het thema van de editie van 2007. De prijs werd toen verdeeld over zestien inzenders, die daarmee een plek bemachtigden op de 'Baanbrekeracademie' waar zij geholpen werden door deskundige coaches en adviseurs bij de realisatie van hun plannen. In 2009 is er geen Baanbrekerprijs georganiseerd. In plaats daarvan heeft de Start Foundation geholpen bij de opzet van de Buurtalliantie en bijhorend event (www.buurtalliantie.nl). Vooralsnog is de planning dat in 2011 de volgende Baanbrekerwedstrijd wordt georganiseerd.

Naam	De Uitdaging
Opdrachtgever	Ministerie van VROM
Sinds / tot	Onbekend
Frequentie	Onbekend
Doelstelling	Bewoners en medewerkers van woningcorporaties en gemeenten stimuleren kansrijke ideeën voor een betere wijk te ontwikkelen
Prijs	De winnaar krijgt, naast een geldbedrag (€2009,-), de mogelijkheid met de minister mee te gaan op wijkbezoek.
Prijswinnaars	'Het blok' (Woningcorporatie De Woonplaats), 'De Woonbonuskaart' (woningcorporatie Vivare), 'Help! We krimpen de Dorpen' (Woonbron Hoogvliet en Jong Woonbron) en 'De Wijk aan het Werk' (Living Vision).
Prestatievelden	1, 2
Website	De tussentijdse vorderingen en het juryrapport zijn te bekijken op een speciaal daartoe opgerichte website. De website http://www.deuitdaging2009.nl is inmiddels offline, maar het nieuwsbericht is nog te vinden op http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2009/08/06/de-uitdaging-56-ideeen-voor-een-leefbare-wijk.html .
Bijzonderheden	Kenmerkend voor de prijsvraag is dat de genomineerden tot aan het moment van de prijsuitreiking verder kunnen werken aan hun idee (Ministerie van VROM, 2010). In 2009 leverde de prijsvraag 56 bruikbare ideeën voor een leefbare wijk op, waaruit een vakjury vervolgens vier finalisten koos (Nicis Institute, 2009).

Naam	eParticipatie Award
Opdrachtgever	Burgerlink, schakel tussen burger en overheid
Sinds / tot	2008 - 2010
Frequentie	Jaarlijks
Doelstelling	Erkenning tonen voor de getoonde inzet van burgers en overheden om digitale middelen voor burgerbetrokkenheid te gebruiken, teneinde een verbetering van de publieke dienstverlening in Nederland te realiseren en daarmee aandacht vragen in het algemeen en stimuleren van goede eParticipatie initiatieven in het bijzonder.
Prijs	De genomineerden mogen het speciale eParticipatie Award Nominatie Logo voeren. De winnaars ontvangen de speciale eParticipatie Award Trofee.
Prijswinnaars	2008: Rotterdamldee (Gemeente Rotterdam; categorie Overheid) en Buurtlink (landelijke organisatie; categorie Samenleving). 2009: De Amstel Verandert (Gemeente Amsterdam, categorie Overheid) en Verbeter de Buurt (Amsterdam, categorie Samenleving). In de categorie overheid zijn in 2008 en 2009 de gemeente Rotterdam en de gemeente Amsterdam in de prijzen gevallen. Beiden hebben een website ontwikkeld, waarop inwoners van de stad op interactieve wijze met de gemeente in contact kunnen komen. In Amsterdam is dat via een website over de Amstel en in Rotterdam via een portal waar aanvragen gedaan kunnen worden voor subsidies en buurtbudgetten. In de categorie samenleving zijn eveneens twee websites bekroond met een prijs. In Amsterdam was dat een digitale plattegrond van de stad, waarop bewoners allerlei problemen en ideeën kunnen aangeven, onderverdeeld naar allerlei categorieën, zoals verkeer, afval en overlast. De winnaar van 2008, Buurtlink, betreft een website met berichten van en over de eigen buurt.
Prestatievelden	1, 2 en 3
Website	http://www.burgerlink.nl en http://www.eparticipatiemonitor.tno.nl
Bijzonderheden	<p>Jaarlijks worden twee awards uitgereikt: één aan het beste eParticipatie-initiatief uit de samenleving en één aan het beste eParticipatie-initiatief van een overheid (TNO, 2010). Onder eParticipatie wordt verstaan het benutten van ICT (informatie- en communicatie-technologie) om burgers meer te betrekken bij verbetering van publieke dienstverlening, openbaar bestuur en sociale samenhang. Er zijn twee prijzen, een voor een initiatief uit de overheid en een voor een initiatief vanuit de samenleving.</p> <p>Omdat er jaarlijks vele inzendingen binnenkomen voor de eParticipatie Award, heeft TNO in opdracht van Burgerlink een monitor ontwikkeld, om op een systematische en gestructureerde manier kenmerken van eParticipatie initiatieven in kaart te brengen als basis voor analyse of selectie. De monitor biedt onder andere inzicht in de verdeling van de inzendingen over de verschillende beleidsterreinen (zie TNO, 2010).</p> <p>De Stichting Buurtlink kent een vijfköppig bestuur en heeft een comité van aanbeveling, waarin vijf prominente Nederlanders zitting hebben. Bij de beoordeling van de ruim 300 ideeën in 2009 is onder andere gekeken naar de mate waarin de initiatieven open zijn voor deelname van burgers, en of burgers ook de resultaten van hun deelname kunnen zien. Een tweede belangrijke toets was de mate van betrokkenheid van burgers. Tot slot is gekeken naar de mate van innovativiteit van het initiatief. De 30 ideeën die overbleven zijn vervolgens aan een deskundige jury voorgelegd, die er 10 nomineerde, waarvan vijf in de categorie overheid en vijf in de categorie samenleving (TNO, 2010).</p>

Naam	Hang Around
Opdrachtgever	Stade Advies in samenwerking met Stichting DOEN, Jantje Beton, het Oranje Fonds, Walibi World en de Nationale Jeugdraad
Sinds / tot	2005 - 2009
Frequentie	Jaarlijks
Doelstelling	Een landelijke wedstrijd waarin hangjongeren de kans kregen om zich positief in te zetten voor hun eigen buurt. Hang Around is een positieve oplossingsstrategie om met jongeren om te gaan die overlast veroorzaken.
Prijs	Onbekend
Prijswinnaars	2006/2007: Meet on the street party (Rotterdam). 2007/2008: diverse winnaars (14 in totaal). 2008/2009: diverse winnaars (12 in totaal).
Prestatievelden	1 en 2
Website	http://www.stade-advies.nl en http://www.hangaround.nl (inmiddels offline)
Bijzonderheden	<p>Hang Around is in 2005 bedacht als tegenhanger van de repressieve methoden waarmee overlast van rondhangende jongeren veelal wordt aangepakt. Overlast van jongeren staat in veel gemeenten op de eerste plaats als prioriteit van veiligheidsbeleid. De term hangjongeren geeft jongeren een negatief imago dat vaak niet terecht is. Het overgrote deel van de jongeren brengt graag veel tijd met vrienden door. Zij zoeken elkaar op en doen dit vaak in de openbare ruimte. Het is zeker nodig om aandacht te hebben voor deze jongeren en grenzen te stellen. Bij de aanpak moet gezocht worden naar een mix van oplossingsmaatregelen en gedeelde verantwoordelijkheid van jongeren, professionals en bewoners (zie ook de methode Jongeren op Straat op deze site). Wanneer er gekozen wordt voor een positieve benadering kan er veel bereikt worden. Vanuit deze achtergrond bedachten Stade Advies en 'En toch producties' in 2005 het concept Hang Around. Door jongeren te ondersteunen om maatschappelijk actief te worden kunnen zij veranderingen in de buurt en in hun eigen ontwikkeling bewerkstelligen.</p> <p>Steeds tien groepen hangjongeren krijgen de kans om een actie te organiseren in hun eigen buurt. Zij gaan de strijd aan met hun negatieve imago door zelf positieve acties uit te voeren.</p> <p>De winnaar van 2006/2007 is Meet on the street. Jongeren uit het Oude Westen organiseerden een straatfeest in het wijkpark met optredens van jongeren, spelletjes voor jong en oud, kraampjes met informatie over de buurt, de jongeren en de ouderen, en een rommelmarkt. Door dit feest hebben buurtbewoners een positiever beeld over jongeren gekregen en geven zij aan dat zij minder overlast ervaren. De jongeren zeggen op hun beurt veel geleerd te hebben.</p> <p>Interessant is dat deze award ook tot vervolgacties heeft geleid: de gemeente Rotterdam heeft de actie beloond met €2.000,- voor vervolgactiviteiten (Zet een punt in de stad) en de jongeren kregen de kans om tijdens een bezoek aan de wijk van de toenmalige minister van Wonen, Wijken en Integratie (Vogelaar) te laten zien wat zij hebben gedaan.</p> <p>In 2007-2008 en 2008-2009 is in plaats van één winnaar gekozen voor een Awarduitreiking, waarbij er achtereenvolgens veertien en twaalf awards verdeeld zijn over de tien deelnemende groepen. Met de awards zijn zij inhoudelijk beloond voor de inzet waar ze op uitblonden, bijvoorbeeld 'buurtbewoners', 'grootste actie', 'netwerk/politiek', et cetera.</p> <p>Zie ook: Van Woudenberg et al. (2009)</p>

Naam	Hein Roethofprijs
Opdrachtgever	Ministerie van Justitie in samenwerking met het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV)
Sinds / tot	1987 - heden
Frequentie	Jaarlijks
Doelstelling	Nationale bekendheid geven aan projecten die resultaten bereiken met de preventie van criminaliteit
Prijs	De winnaar ontvangt een geldbedrag van €20.000,-; te besteden aan de preventie van criminaliteit of het bevorderen van sociale veiligheid en een beeldhouwwerkje. De genomineerde projecten ontvangen elk een bedrag van € 5.000,-.
Prijswinnaars	2007: Buurtpreventie Bolnes (Ridderkerk) 2008: Jongeren Toezicht Team (Den Haag) 2009: Doelbewust (Den Bosch)
Prestatievelden	1, 2 en 4
Website	http://www.hetccv.nl
Bijzonderheden	<p>Elk jaar worden maximaal vijf succesvolle en aansprekende projecten genomineerd. Uit die projecten wordt één winnaar gekozen. Deelname staat open voor ieder Nederlands project, initiatief of pakket aan maatregelen, gericht op het voorkomen van criminaliteit. Inzendingen kunnen afkomstig zijn uit het gehele spectrum van partijen dat zich met dit thema bezighoudt, van gemeenten tot bewoners en van politie tot het openbaar ministerie (Het CCV, 2009).</p> <p>Uit het overzicht van prijswinnaars vanaf 1987 tot heden blijkt dat de prijs vrijwel altijd naar een project in een (middel)grote stad is gegaan, zoals Amsterdam (5 keer), Rotterdam (3 keer), Den Haag (eveneens 3 keer), Utrecht, Venlo, Den Bosch, Haarlem, Zwolle, Maastricht, Enschede en Leeuwarden. Uitzonderingen zijn Ridderkerk (2007) en Zandvoort (1993). De projecten variëren van toezicht en preventie (o.a. de 'Marokkaanse buurtvaders' in Amsterdam in 2000 en het project 'Toezichhouders Falgabuurt' in Den Helder in 1991) tot projecten die sport als interventie inzetten (bijvoorbeeld 'Helden rond de velden' in Leeuwarden in 2002 en het Jeugdsportfonds in Amsterdam in 2004) en van projecten die met de fysieke omgeving te maken hebben ('Slopen konden we al, bouwen nog niet' in Zwolle in 1988) tot projecten met een opleidingscomponent (project 'Vakopleidingen' in Amsterdam in 1997).</p>

Naam	Jong Lokaal Bokaal
Opdrachtgever	NJR en het Ministerie van VWS
Sinds / tot	2008 - heden
Frequentie	Jaarlijks
Doelstelling	Stimuleringsprijs voor gemeenten die zich inzetten voor positief jeugdbeleid. Inspraak en beleid, kansen en talenten, vrije tijd en lokale infrastructuur vormen de uitgangspunten van deze prijs.
Prijs	Onbekend
Prijswinnaars	Gemeente Borsele (2008), Gemeente Amsterdam (2009), Gemeente Oss (2010)
Prestatievelden	1 en 2
Website	http://www.jonglokaalbokaal.nl
Bijzonderheden	Zowel vertegenwoordigers van een gemeente, jongeren als organisaties kunnen hun gemeente nomineren. In 2010 werd de Jong Lokaal Bokaal uitgereikt door staatssecretaris Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner. Naast de Jong Lokaal Bokaal wordt ook een Award uitgereikt aan de gemeente met de beste jongerenwebsite en de gemeente met het meest inspirerende jongerenproject.

Naam	MOVISIE Diversiteitsprijs
Opdrachtgever	MOVISIE
Sinds / tot	2007 - heden
Frequentie	Jaarlijks
Doelstelling	De MOVISIE Diversiteitsprijs bekroont jaarlijks een project dat invulling geeft aan diversiteit op lokaal, regionaal of landelijk niveau. Met de Diversiteitsprijs wil MOVISIE goede praktijken verzamelen die de meerwaarde en kracht van diversiteit zichtbaar maken.
Prijs	De winnaar krijgt 40 uur advies en ondersteuning van MOVISIE. Hiermee kunnen organisaties hun project een extra impuls geven.
Prijswinnaars	2008: Fa2 - De Twern (Tilburg) 2009: Transvisie, centrum voor genderdiversiteit (Amsterdam) 2010: Onbeperkt actief, Onbeperkt Meedoen - Raster Welzijn (Deventer)
Prestatievelden	1, 2
Website	http://www.movisie.nl/diversiteitsprijs
Bijzonderheden	De prijs is in 2010 voor de vierde keer uitgereikt met als thema 'leven met beperkingen'. Eerdere thema's waren 'armoede' (2007), 'jongeren' (2008) en 'seksuele diversiteit' (2009). De organisatie van de MOVISIE Diversiteitsprijs 2011 is in handen van MOVISIE in samenwerking met ANBO, Coalitie voor Inclusie, COC Nederland, Commissie Gelijke Behandeling, CSO Koepel van Ouderenorganisaties, e-Quality kenniscentrum voor emancipatie, gezin en diversiteit, Forum, instituut voor multiculturele vraagstukken, ILC Zorg voor Later, NOOM Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten, PCOB, Schorer, Vilans, Unie KBO, en ZonMw. De organisatie van de MOVISIE Diversiteitsprijs 2010 is in handen van MOVISIE in samenwerking met de CG-Raad, Coalitie voor Inclusie, Commissie Gelijke Behandeling, Expertisecentrum handicap + studie, LPGGz, Platform VG, Taakgroep Handicap & Lokale Samenleving, Vilans, ZonMw en Zorgbelang Nederland

Naam	Parels van Integratie
Opdrachtgever	KIEM (Kennisprogramma Integratie)
Sinds / tot	2005-2009
Frequentie	Jaarlijks
Doelstelling	Duidelijk maken wat de kracht is van succesvolle projecten. Gezocht werd naar initiatieven die duurzaam kunnen worden ingebed. KIEM heeft het doel om steden te laten profiteren van elkaars ervaring door de verkozen Parels van Integratie in een breder kader te plaatsen.
Prijs	Een 'parel der parels' en een praktijkgerichte publicatie
Prijswinnaars	'Van binnen naar buiten' - Utrecht (2007), KunstExpress Maatjesproject - Amersfoort (2008), Taalontmoetingen - Den Haag (2009)
Prestatievelden	1, 2, 3, 4
Website	http://www.docbank.nl/parels/overparels/index.html
Bijzonderheden	De jury of beoordelingscommissie wordt het comité van Parelvisers genoemd en kent elk jaar een andere samenstelling. In 2009 stonden de 'Parels van Integratie' in het teken van duurzaamheid en effectiviteit. Een Parel van Integratie 2009 was 'een succesvol integratie-initiatief dat, geïnspireerd door bestaande kennis en leerervaringen, op effectieve wijze verduurzaamd is of kan worden in de eigen lokale context.'

Naam	Richard Krajicek Foundation Award
Opdrachtgever	Ministerie van VWS in samenwerking met De Richard Krajicek Foundation, het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) en het Nederlands Instituut voor Sport en Beweging (NISB)
Sinds / tot	2004 - 2009
Frequentie	Jaarlijks
Doelstelling	De Richard Krajicek Foundation Award is ingesteld omdat sport een belangrijk middel kan zijn om de fysieke, mentale en sociale vaardigheden van kinderen en jongeren te ontwikkelen. Richard Krajicek is de beschermheer van deze prijs voor de beste educatieve sportactiviteit.
Prijs	Een geldbedrag van €10.000,-
Prijswinnaars	Stichting Deventer Sportploeg (2007), Pedal Park, Groningen (2008) en SportBillies, landelijke sportdag (2009)
Prestatievelden	1, 2 en 5
Website	http://www.nji.nl/eCache/DEF/24/656.html
Bijzonderheden	<p>Sinds 2004 is de Richard Krajicek Foundation Award in zes achtereenvolgende jaren succesvol georganiseerd, voortkomend uit het Europese Jaar van Opvoeding door Sport in 2004. De prijs werd vanaf 2004 tot 2010 financieel mogelijk gemaakt door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Nu worden nieuwe wegen onderzocht om de prijs mogelijk te maken. Dat betekent dat er in 2010 geen uitreiking heeft plaatsgevonden.</p> <p>De Richard Krajicek Foundation, het Nederlands Jeugd Instituut en het Nederlands Instituut voor Sport en Beweging onderzoeken gezamenlijk in welke vorm en met welke bronnen een volgende editie weer mogelijk is.</p> <p>De Deventer Sportploeg (winnaar 2007) bestaat uit sporters met een verstandelijke beperking. Zij sporten op hun eigen niveau bij vijf reguliere sportverenigingen in Deventer.</p> <p>De Richard Krajicek Foundation Award is ingesteld omdat sport een middel is om de fysieke, mentale en sociale vaardigheden van kinderen en jongeren te helpen ontwikkelen. Oud-toptennisser Richard Krajicek is de beschermheer van deze prijs voor de beste educatieve sportactiviteit. De prijs ligt in de lijn van de doelstelling van de Richard Krajicek Foundation: het stimuleren van onder andere sportieve activiteiten in wijken waar de mogelijkheden beperkt zijn. Dat doet zij bijvoorbeeld door het realiseren van 'playgrounds': veilige speelplaatsen waar kinderen en jongeren kunnen tennissen, voetballen en basketballen.</p>

Naam	Zilveren Woonladder
Opdrachtgever	De minister voor WWI en de staatssecretaris van VWS
Sinds / tot	2008 - heden
Frequentie	Jaarlijks
Doelstelling	De Zilveren Woonladder is een prijsvraag voor het beste initiatief voor het 'souterrain van de woningmarkt'. De prijsvraag stimuleert dat uit nieuwe samenwerkingsvormen, vernieuwende en praktijkgerichte oplossingen ontstaan voor mensen aan de onderkant van de woningmarkt.
Prijs	De winnaar ontvangt een geldbedrag van €10.000,- en een zilveren beeldje
Prijswinnaars	'JAZ Zeecontainerdorp' in Amsterdam (2007), 'Wonen werken welzijn Leeuwarden' (2008).
Prestatievelden	1, 2, 4, 5 en 7-9
Website	http://www.buurtalliantie.nl/blogs/nieuws/archive/2009/09/16/uitreiking-zilveren-woonladder-op-de-manifestatie-buurtalliantie.aspx
Bijzonderheden	<p>Het is niet voor iedereen vanzelfsprekend om ergens te wonen. Mensen met behoefte aan (langdurige) psychiatrische zorg bijvoorbeeld, verblijven vaak in een zorginstelling of worden gehuisvest zonder daar zelf zeggenschap in te hebben. Dat is iets anders dan wonen. Het is belangrijk dat ook deze groep mensen de kans krijgt uit het souterrain van de woningmarkt te klimmen. Zo krijgen zij betere perspectieven, meer kwaliteit van wonen en leven en een steviger basis in de maatschappij.</p> <p>In 2008 richtte de prijs zich op een partnerschap dat het beste woonproject voor mensen met behoefte aan psychiatrische zorg heeft ontworpen. Denk aan initiatieven van corporaties, gemeenten, opvang-/zorginstellingen, maar zeker ook bewonersorganisaties.</p> <p>De prijs richtte zich in 2009 op projecten waarin participatie centraal staat. Niemand is deskundiger op het gebied van zorg als de gebruikers van die zorg. Cliënten zijn onmisbaar bij het bepalen welke zorg of ondersteuning zij nodig hebben. Daarom reiken de minister voor WWI en de staatssecretaris van VWS in 2009 de prijs de Zilveren Woonladder uit aan een woonproject waarin bewoners actief participeren. De prijsvraag staat open voor projecten die zijn ingericht op basis van de ervaringen en inzichten van de bewoners. Bijvoorbeeld: projecten waarin cliënten echte en vergaande zeggenschap hebben; projecten die met een slimme oplossing meebeslissen ook voor bewoners met een beperking mogelijk maken; en projecten die helemaal zijn ingericht op basis van de wensen van de mensen die er wonen.</p>

Colofon

Dit betreft een publicatie die uitkomt binnen het VWS-programma "Beter in Meedoen". Dit meerjarige programma is gericht op de vernieuwing en kwaliteitsverbetering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Meer informatie over dit programma kunt u vinden op de website: www.invoeringwmo.nl

Opdrachtgever/financier	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport Programma "Beter in Meedoen"
Auteurs	Dr. E. van Marissing
Redactie	Prof. dr. J.C.J. Boutellier, drs. T. Nederland, dr. M.M.J. Stavenuiter,
Omslag	Grafital, Eindhoven
Foto omslag	NJR (http://www.jonglokaalbokaal.nl)
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl Website www.verwey-jonker.nl

De publicatie

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website: <http://www.verwey-jonker.nl/wmoinnovatiebank>.

ISBN 978-90-5830-446-9

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2011.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.